

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

[Tractatus de attributis, de visione beatifica, de scientia Dei ac de ejus
voluntate et providentia]

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. VIII. Eadem veritas ratione suadetur

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77132](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77132)

rea quamvis per hanc responsonem evitaretur, quod A non esset primum simpliciter, non tamen posset vitari quin esset primum agens, SI EIUS ACTIO IN ALIQUOD PRIUS AGENS NON REDUCERETUR SICUT IN CAUSAM. Secundo, quia cum actio etiam peccati sit ens quoddam, sequeretur si actiones peccatorum à Deo non sunt, quod aliquod ens essentiam habens, à Deo non esset, & ita Deus non esset universalis causa omnium entium, quod est contra perfectionem primientis: primum enim in quolibet genere est causa ceterorum, ut in 2. metaph. dicitur. Et ideo cum prima opinione dicendum est, quod actus, in quantum actus est, & ut sic, non habet aliquid quod deformatem habeat: quod qualiter sit, ita considerari potest. In omnibus enim in quibus incidit defectus ex causa secunda, & non ex causa prima, oportet quod quidquid est in effectu deficiente, essentia & bonitatis, totum à prima procedat: quod autem defectus, reducatur in causam secundam deficientem. Ut patet in claudicatione, qua est à virtute gressiva, mediante tibia, per cuius, scilicet tibia curvitatem, obliquitas in gressu claudicantis relinquitur: unde quidquid est tibi de gressu, totum est à virtute gressiva: sed defectus, vel obliquitas gressus, non est à virtute gressiva, sed à tibia tantum. Similiter etiam est ordo Dei ad voluntatem causatam, sicut cause prima ad secundam: ideo ex parte Dei nullus defectus incidere potest: voluntas autem causata ad defectum possibilis est, & ideo quidquid est in actu deficiente, scilicet peccato, de ratione actus, & entis, & boni, totum hoc à primo agente, scilicet Deo, procedit, mediante voluntate: sed ipse defectus qui est in actu, hoc modo est à voluntate, quod à Deo non procedit. Et ideo quodcumque nomen quod deformatem simul cum actu significat, sive in generali, sive in speciali, non potest dici quod hoc à Deo sit simpliciter: unde non potest dici absolute, quod peccatum sit à Deo, ut homicidium, aut aliquid huiusmodi, nisi cum hac additione, in quantum est actus, & in quantum est ens. Hæc D. Thomas

Idem ferè docet Albertus magnus, ejus Magister, ibidem dist. 35. art. 7. ubi etiam relata opinione quorundam Theologorum sui temporis, qui exultimabant actus malos, etiam in quantum actus & entia, non esse à Deo, ut à prima causa efficiente, sed à sola voluntate creata, dicit quod Hac opinio qua obtinuerat plures antiquorum, ferè cessit ab aula, & à multis modernorum reputatur heretica. Et eam impugnat eadem ratione qua S. Thomas, quia scilicet, Cum actus malus sit simpliciter actus egrediens à potentia activa perfecta secundum naturam, non egreditur ab ea, nisi secundum quod movetur à causa prima; alioquin sequeretur duo esse prima principia.

192 Ex his plura argumenta deduci possunt, ad demonstrandum, utrumque S. Doctorem docere, Deum non solum simultaneo, sed etiam prævio influxu, in materiale peccati influere. In primis enim S. Thomas dicit quod Quidquid est in actu peccati de ratione entis & boni, totum hoc à Deo procedit, mediante voluntate: Sed per concursum simultaneum Deus non producit actum peccati, in quantum est ens & actus, mediante voluntate (id est influendo in voluntatem ut in causam) sed immediate cum voluntate in illum influit: Ergo secundum D. Thomam, Deus non solum concursu simultaneo, sed etiam prævio, influit in materiale peccati.

193 Secundo, Idem S. Doctor ibidem ait, quod non posset vitari, quin voluntas creata influens in materiale peccati, esset primum agens, si eius actio à aliquo prius agens non reduce-

retur tanquam in causam: Sed per concursum simultaneum, Deus non est prius, sed simul agens. Ergo non loquitur de concursu simultaneo, sed de prævio.

Tertio, D. Thomas explicat influxum Dei in materiale peccati, exemplo animæ influentis in motum progressivum, mediante potentia motiva: Atqui talis influxus non est solum simultaneus, sed etiam prævius; anima enim, mediante potentia gressiva, verè movet & applicat tibiam curvam ad motum progressivum: Ergo D. Thomas loquitur de concursu prævio, & non tantum de simultaneo.

Quarto, Idem S. Doctor in eodem articulo in resp. ad 2. ait quod Deus est causa actus malæ, ut est actus, & ens, secundum quod influit agentis esse, posse, & agere. Atqui Deus per concursum simultaneum non influit agere, sed tantum per concursum præviu; quia per concursum simultaneum non movet, nec applicat potentiam ad agendum; nec facit quod actio ab illo exeat, sed solum cum illo agit, eque cooperatur: Ergo idem quod prius.

Quinto, Idem Doctor Angelicus ibidem in resp. ad 5. aperte destruit præcipuum adverte sententiæ fundamentum, ut ostendimus §. sequenti: Ergo non favet Adversariis.

Denique Albertus Magnus loco relato, dicit quod Actus malus, in quantum est actus, non egreditur à potentia activa, nisi secundum quod illa movetur à causa prima: Atqui concursus simultaneus non facit quod actus egrediat à potentia activa, nec illum movet ad agendum, sed tantum simul cum illa influit in eandem operationem & effectum, ut constat ex dicendis §. sequenti: Ergo etiam Albertus Magnus agnoscit influxum Dei, non solum simultaneum, sed etiam præviu, in materiale peccati.

§. VIII.

Eadem veritas ratione suadetur.

Divus Thomas quaest. 3. de malo art. 2. in corp. duplici ratione probat actionem peccati esse à Deo. Primum quidem ratione communi, quia cum ipse Deus sit ens per suam essentiam, non sua essentia est suum esse, oportet quod eum quod quomodocumque est, derivetur ab ipso. Nihil enim aliud est quod sit suum esse, sed omnia dicuntur esse per quandam participationem: omne autem quod per participationem dicitur tale, derivatur ab eo quod est per essentiam, sicut omnia ignita derivantur ab eo quod est per essentiam ignis. Manifestum est autem quod actio peccati est quoddam ens, & in practico momento entis positum; unde necesse est dicere, quod sit à Deo. Secundo autem idem patet ratione speciali: necesse est enim omnes motus secundarum causarum causari à primo movente, sicut omnes motus inferiorum corporum causantur à motu cæli: Deus autem est primum movens respectu omnium motuum & spiritualium & corporalium; sicut corpus celeste est principium omnium motuum inferiorum corporum: unde cum actus peccati sit quidam motus liberi arbitrii, necesse est dicere, quod actus peccati in quantum est actus, sit à Deo. Quibus verbis S. Doctor duplicem rationem fundamentalem nostræ conclusionis insinuat.

Prima potest sic proponi. Si Deus non præderet materiale peccati, sed circa illud haberet decretum purè indifferens, & à voluntate creata ad speciem actûs determinabile, daretur in eorum natura aliqua actualitas, & aliquis existentie gradus, qui divinam causalitatem subterfugeret, & in Deum tanquam in primum ens, & primum actum non reduceretur. Sed hoc non potest dici, alioquin darentur duo prima rationum principia; quod est in errorem Manichæorum incidere, & primo Symboli articulo, quo Deum omnium visibilibus & invisibilibus auctoritatem profiteremur, repugnare: Ergo &c. Sequens Major probatur: Determinatio voluntatis creata ad materiale peccati, est aliqua actualitas potentia, & in se imbibit transcendendum gradum: At si Deus non præderet materiale peccati, sed circa illud haberet decretum purè indifferens, non causeret determinationem voluntatis ad illud: Ergo non erit aliqua actualitas, & aliquis gradus existentie qui divinam causalitatem subterfugeret. Major constat, determinatio enim voluntatis creata est exercitium libertatis potentia illius, sive ipsa libertas in actu secundo; ac proprie aliqua ejus actualitas; & cum non sit primum nihil, vel ens rationis, sed aliqua entitas, vel aliquid modus entis, in se imbibit aliquem existentie gradum. Minor verò, in qua est difficultas, constat ex principiis supra statutis, agendo de divinorum Decretorum efficacia & causalitate. Ibi enim ostendimus, decretum indifferens, & à voluntate creata ad speciem actûs determinabile, non posse causare voluntatis creatae determinationem. Tum quia illam expectat, vel supponit, in aliquo priori rationis vel naturæ, ut determinatè in actus nostros liberos influat: nulla autem causa expectat vel supponit suum effectum, ut operetur, & determinatè in illum influat. Tum etiam, quia ut sæpè docet D. Thomas supra relatus: à principio indifferenti, ut indifferens est, non potest procedere voluntatis determinatio, sicut nec à frigido in calidum produci calor. Ad do quod, Adversarii docent concurrentium simultaneum in actu primo consideratum, seu decretum concurrenti cum actus liberis, se habere sicut habitum in potentia residentem, quo utimur quando volumus: Atqui habitus non causat actualem determinationem potentia, sed potius ab ea determinatur ad agendum: Ergo nec decretum indifferens.

Hanc rationem insinuat D. Thomas non solum loco supra telato, sed etiam 2. quæst. 79. art. 2. ubi quærit. *Utrum actus peccati sit à Deo?* Et præpositis quibusdam argumentis in contrarium, sic concludit: *Respondeo dicendum quod actus peccati, & est ens, & est actus, & ex utroque habet quod sit à Deo: omne enim ens quocumque modo sit, oportet quod deriveur à primo ente, ut patet per Dionysium 5. cap. de divin. nomin. Omnis autem actio causatur ab aliquo existente in actu, quia nihil agit, nisi secundum quod est actu: omne autem ens actu reducitur in primum actum, scilicet Deum, sicut in causam, qui est per suam essentiam actus: unde requiritur quod Deus sit causa omnis actionis, in quantum est actio. Sed peccatum nominat ens & actionem cum quodam defectu: defectus autem ille est ex causa facta, scilicet libero arbitrio, in quantum deficit ab ordine primi agentis, scilicet Dei: unde defectus iste non reducitur in Deum sicut causam, sed in*

A liberum arbitrium. Sicut defectus claudicationis reducitur in tibiam curvam, sicut in causam, non autem in virtutem motivam, à qua tamen causatur quidquid est motionis in claudicatione. Et secundum hoc Deus est causa actus peccati: non est tamen causa peccati, quia non est causa hujus quod actus sit cum defectu.

Quibus verbis S. Doctor in primis clarissimè docet, peccatum, in quantum est ens & actus, à Deo ut primo ente, & primo actu procedere. Secundò, ut, hoc non obstante, salvet Deum non esse causam peccati, non recurrit ad concursum simultaneum, & indifferens, à voluntate creata determinabilem, sicut Adversarii, sed ad solam creaturæ defectibilitatem, quæ tali entitati & actualitati quam Deus in materiale peccati attingit, per accidens adjungit malitiam & deformitatem. Quod explicat exemplo claudicationis, quæ solum reducitur in tibiam curvam, non verò in virtutem motivam, vel in animam, moventem: à qua tamen, inquit, causatur quidquid est motionis in claudicatione. Non potest autè negari, animam, mediante potentia gressivâ, verè & physicè movere & applicare tibiam curvam ad motum progressivum: Ergo similiter, quamvis Deus physicè moveat & applicet voluntatem ad materiale peccati, quatenus est ens & actus, sique per accidens, & ex defectibilitate creaturæ, adjungatur malitia & defectus, non sequitur Deum esse auctorem peccati, nec violatur sanctitas divinæ naturæ. Thomista ergo Angelici Præceptoris vestigiis ubique inhærentes, nunquam induci potuerunt, ut sub prætextu salvandi divinæ sanctitatis, & humanæ libertatis jura, & privilegia, Deo dignitatem primæ causæ, & primi principii (quæ nihil præstantius est) ad creaturam transferrent, & ita à Calvinianorum errore recedendum esse existimant, ut in alium pejorem (Manichæorum scilicet, plura rerum prima principia admittentium) incidere non cogantur.

Dices cum Recentioribus: Sufficenter salvari in Deo dignitatem primi principii, per hoc quod voluntas creata à Deo receperit virtutem agendi, & indigeat ejus concursu simultaneo ad operandum.

Sed contra primò: D. Thomas §. præcedenti relatus, hanc responsionem refert, & impugnat, atque, quod *Quamvis per illam evitaretur quod voluntas creata non esset primum simpliciter, non tamen posset vitari, quin esset primum agens, si ejus actio in aliquod prius agens non reduceretur tanquam in causam.*

Secundò, Indigentia concursus simultanei præcisè, non derogat dignitati primi principii, nam Deus ad actus nostros vitales, & liberos concurret ut causa prima, & tamen, secundum communem Philosophorum sententiam, non potest illos producere sine consortio, cooperatione, & concursu simultaneo potentia vitalis.

Tertiò, per concursum simultaneum Deus non potest causare liberam nostræ voluntatis determinationem, ut sæpè ostendimus: Ergo per illum non salvatur in Deo ratio primi principii, saltem respectu talis determinationis.

Quartò, Per concursum simultaneum Deus non potest constituere voluntatem creatam, & alias causas secundas, in ratione principii actualis & effectivi suarum operationum: Ergo per talè concursum non salvatur sufficienter in Deo ratio primi principii. Consequentia patet, nam

ad r.

ad rationem & dignitatem primi principii pertinet constituere alias causas inferiores in ratione principii actualis suarum operationum. Antecedens verò probatur: Sicut principium actualis operationis est aliquid prius saltem naturā, ipsa operatione (cū sit causa illius, & omnis causa, prioritate saltem naturā, suum effectū antecedat) ita & id per quod in ratione talis principii constituitur, debet ipsam operationem, prioritate saltem naturā, antecedere: Sed concursus simultaneus prioritate naturā determinationem voluntatis creatæ non antecedit; alioquin, ut supra dicebamus, non esset simultaneus, sed præuius, imò & prædeterminans: Ergo illam in ratione principii actualis suarum operationum non constituit.

Denique per concursum simultaneum non saluatur sufficienter subordinatio causarum secundarum ad primam, in agendo & causando: Ergo nec in Deo dignitas primi principii. Consequentia patet, Antecedens probatur. Nam ut egregie discurret S. Thomas 3. p. quæst. 19. art. 1. *Vbi cumque sunt plura agentia ordinata, inferius movetur à superiori: sicut in homine corpus movetur ab anima, & inferiores vires à ratione. Sic igitur actiones & motus inferioris principii, sunt magis operata quedam, quam operationes; id autem quod pertinet ad supremum principium, est propriè operatio.* Quibus verbis aperte declarat S. Doctor, ad salvandam subordinatorem inter plura agentia, requiri quòd inferius moveatur, & applicetur ad agendum à superiori; sicut corpus movetur ab anima, & potentia inferiores à voluntate, & imperio rationis: Ergo ad salvandam subordinatorem in agendo & operando inter creaturas & Deum, non sufficit indigentia concursus simultanei; sed præterea requiritur, quòd cause secundæ moveantur & applicentur ad agendum à prima. Unde Catechismus Romanus iussu Pii V. editus, & per ipsum Concilium toti Ecclesiæ propositus, ut inde quasi purissimo fonte doceri possint à Parochis fideles, & in sana doctrina inliti: explicans in Symbolo fidei, articulum omnipotentia divina, & subordinatorem ac dependentiam in agendo creaturarum à Deo, ad verba illa, *Creatorem celi & terra*, sic ait: *Non solum autem Deus universa quæ sunt providentiâ suâ tuetur atque administrat, verum etiam quæ moventur, & agunt aliquid, intimâ virtute ad motum atque actionem ita impellit, ut quamvis secundarum causarum efficientiam non impediatur, præveniat tamen: cum ejus occultißima vis ad singula pertingat, & quemadmodum sapiens testatur, attingat à fine usque ad finem fortiter, & disponat omnia suaviter. Quare ab Apostolo dictum est, cum apud Athenienses annuntiarer Deum quem ignorantes colebant: non longe est ab unoquoque nostrum, in ipso enim vivimus, movemur, & sumus.*

202 Confirmatur: Quotiescumque inter aliquos invenitur subordinatio in aliqua ratione, toties etiam reperitur inter illos prioritas, & posterioritas, secundum illam rationem: Sed in concursu simultaneo quo Deus cooperatur causis secundis, nulla reperitur prioritas & posterioritas in influentia & causalitate, sed omnimoda concomitantia & simultas: Ergo per talem concursum non saluatur subordinatio causæ secundæ à prima in agendo & causando. Minor patet, Major verò ratione & exemplis fundetur. Ratione quidem, quia subordinatio essentialiter importat in suo conceptu aliquem

ordinem inter ea quæ subordinantur; subordinari enim alteri, idem est ac sub alio ordinari: Ordo autem essentialiter dicit prioritatem & posterioritatem: Ergo & subordinatio. Exemplis verò, nam quia inter Sacerdotem & Diaconum: inter Praesidem & Senatorem, est subordinatio in dignitate, est etiam prioritas, & posterioritas in loco & dignitate. Quia inter primum mobile, & alia corpora inferiora, est subordinatio in motu, est etiam prioritas & posterioritas in movendo.

Nec vim huius argumenti infirmat, sed confirmat communis responsio Adversariorum, qui dicunt reperiri etiam in concursu simultaneo aliquam prioritatem ex parte Dei; non quidem naturæ & causalitatis, sed dignitatis & nobilitatis. Nam contra hanc responsionem urget argumentum propositum: Quotiescumque enim inter duo reperitur subordinatio in aliqua ratione, toties debet reperiri prioritas & posterioritas in tali ratione: Atqui inter Deum & causas secundas reperitur subordinatio, non solum in dignitate & perfectione, sed etiam in operatione & causalitate: cum Deus non solum sit primum ens, sed etiam prima causa, & primum principium: Ergo ex parte Dei debet esse prioritas, non solum dignitatis, sed etiam causalitatis.

Addo quod, si sola prioritas dignitatis ad subordinatorem sufficeret, sequeretur quòd si nobilis & rusticus convenirent ad portandum eundem lapidem: vel equus & asinus jungeretur ad trahendum eundem currum, in tali actione daretur inter illos subordinatio, quia inter illos reperitur prioritas in dignitate & nobilitate: Sed hoc absurdum est, & à Philosophiæ & Theologiæ principis penitus alienum: Ergo & illud.

Secunda ratio quam D. Thomas loco supra relato insinuat, & specialiter appellat, sumitur ex dignitate primi moventis, quam Aristoteles, & alii antiqui Philosophi, solo luminis naturalis ductu, in Deo agnoverunt, & potest sub hac forma proponi. Omnes motus phisici & vitales debent à Deo ut primo movente procedere:

Ergo cum actus peccati, v. g. mendacium, aut blasphemia, sit motus quidam linguæ, vitalis, & phisicus; & actus odii Dei sit motus quidam vitalis liberi arbitrii, debet procedere à Deo ut primo movente; non quidem sub ea ratione quâ defectivus est, & regulis morum difformis (sic enim, ut sæpe diximus, in voluntatem creatam, ut in primam causam deficientem, & difformiter à regulis morum operantem, reducitur) sed ut phisicus ac vitalis est; sic enim est bonus bonitate transcendentali; & in Deum ut in ultimum finem naturalem reducibilis. Sed talis actus, quatenus est motus quidam phisicus & vitalis, per concursum simultaneum non potest à Deo ut primo movente procedere: Ergo Deus non solum concursu simultaneo, sed etiam prævio, influit in materiale peccati. Major, & prima Consequentia patent. Ut enim discurret D. Thomas loco supra relato: *Natus est omnes motus causarum secundarum causari à primo movente, sicut omnes motus inferiorum corporum causantur à motu celi: Deus autem est primum movens respectu omnium motuum, & spiritualium, & corporalium: sicut corpus celeste est principium omnium motuum inferiorum corporum.* Unde cum actus peccati sit quidam motus liberi arbitrii, necesse est dicere, quòd actus peccati, in quantum est actus, sit à Deo. Idem docet Albertus Magnus loco supra

supra relato, ubi inquit: Actus malus, in quantum est...

Minor autem subsumpta, quæ asserit actus peccatorum, ut sunt motus quidam physici & vitales...

Secundo probatur eadem Minor principalis: Quando duæ causæ partiales in eundem effectum...

Tertio eadem Minor suadetur: Moveri est mutari, cum omnis motus essentialiter sit mutatio...

§. IX.

Præcipuum Adversariorum fundamentum convellitur.

Robari etiam potest nostra conclusio, destruendo præcipuum fundamentum Adversariorum. Nam si Deus non præmoveret ad materiale peccati, maxime quia consequenter deberet præmovere ad formale...

Secundo, quia D. Thomas articulo supra relato, fundamentum illud convellit, & penitus destruit. Nam sibi hoc argumentum objicit: Rei non assignatur causa efficiens, secundum quod est in intellectu, sed secundum quod est in re...

A non propterea quod aliquando invenitur separata à deformitate, sed quia bonitas naturalis deformitati substat. Ita etiam Deus dicitur causa illius actionis, in quantum est actio, & non in quantum est deformatio...

Tertio probatur eadem Minor principalis: Vis operativa, aut actus, non extenditur ad illud omne quod connectitur aut identificatur cum suo objecto, nisi contineatur intra spheram activitatis, aut latitudinem objecti adæquati ipsius...

Quarto eadem Minor suaderi potest tribus exemplis aptissimis, quæ in Tractatu de scientia Dei adduximus. Primum est animæ moventis & applicantis tibi curvam ad motum progressivum...

Denique probatur Minor principalis, duplici argumento ad hominem. Primum sumitur ex doctrina novorum Casuistarum asserentium, famulum qui submissis humeris scienter adjuvat herum suum ascendente per fenestram ad stuprandam virginem...

E Operari ad actus intrinsecè malos, quales sunt fornicatio, & adulterium, absque eo quod ejus causalitas seu influxus ad eorum malitiam & deformitatem se extendat: quantum magis Deus, qui est causa prima, & motor ac provisor generalis, poterit absque præjudicio suæ sanctitatis, motione, & efficientia physica, substantiam & entitatem actionis male attingere, absq; eo quod ejus motio seu influxus se extendat ad malitiam & deformitatem illius: præsertim cum concursus causæ primæ sit universalissimus, & præcisivus, quod non habet concursus causæ secundæ, ut infra declarabimus; & Deus in tali motione & concursu habeat munus universalis provisoris, subministrantis causas secundis mediâ necessaria ad agendû; & famulus in prædicto ministerio se habeat ut provisor particularis, nec mediâ necessaria

in Bibli...